

УГС НЕЗАВИСНОСТ

Београд, 15.05.2023. године

Република Србија СОЦИЈАЛНО-ЕКОНОМСКИ САВЕТ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Предмет: Предлог висине минималне цене рада у Републици Србији за другу половину 2023. године

Имајући у виду одредбе члана 112. став 4. Закона о раду Републике Србије („Сл. гласник РС” бр. 24/05, 61/05 54/09, 32/13, 75/14, 13/17-одлука УС, 113/1 и 95/18-аутентично тумачење), закључак Социјално-економског савета Републике Србије број 146/2023 којим је прихваћена заједничка иницијатива репрезентативних синдиката за отпочињање рада на анализама и преговорима за утврђивање нове минималне цене рада, Уједињени грански синдикати „Независност“ предлажу да *минимална цена рада по радном часу, без пореза и доприноса, у Републици Србији за другу половину 2023. године износи*

289,00 динара по радном часу.

О б р а з л о ж е њ е

Полазећи од значајне промене више полазних елемената који се анализирају при утврђивању минималне цене рада, а које прописује Закон о раду Републике Србије (члан 112. став 3.), а пре свега егзистенцијалних и социјалних потреба запосленог и његове породице изражених кроз вредност минималне потрошачке корпе, кретања потрошачких цена, и кретања просечне зараде у Републици Србији, покренута је иницијатива репрезентативних синдиката за отпочињање преговора за утврђивање нове минималне цене рада.

При утврђивању предлога висине минималне цене рада по радном часу (без пореза и доприноса) у Републици Србији за другу половину 2023. годину, пошло се од следећег:

1. Минимална цена рада би требала да буде како **економска**, тако и **социјална** категорија. Исплата минималне зараде не би требала да буде правило, већ **изузетак**, у околностима када се послодавац налази у финансијским тешкоћама;
2. Висина минималне цене рада, (нето) по радном часу, без пореза и доприноса, износила је за:
 - **2023. годину 230,00 динара**, односно **40.020,00 динара** (нето) месечно (рачунато просечно на 174 радна часа);
 - **2022. годину 201,22 динара**, односно **35.012,28 динара** (нето) месечно (рачунато просечно на 174 радна часа);
 - **2021. годину 183,93 динара**, односно **32.003,82 динара** (нето) месечно (рачунато просечно на 174 радна часа);
 - **2020. годину 172,54 динара**, односно **30.021,96 динара** (нето) месечно (рачунато просечно на 174 радна часа);
 - **2019. годину 155,30 динара**, односно **27.022,20 динара** (нето) месечно (рачунато просечно на 174 радна часа);
 - **2018. годину 143,00 динара**, односно **24.882,00 динара** (нето) месечно (рачунато просечно на 174 радна часа);
 - **2017. годину 130,00 динара**, односно **22.620,00 динара** (нето) месечно (рачунато просечно на 174 радна часа);
 - **2015. и 2016 годину 121,00 динара**, односно **21.054,00 динара** (нето) месечно (рачунато просечно на 174 радна часа).

Однос минималне зараде и просечне зараде и минималне зараде и потрошачке корпе:

	I 2023 (176h)	I 2022 (168h)	I 2021 (168h)	I 2020 (184h)	I 2019 (184h)	I 2018 (184h)	I 2017 (176h)
Минимална зарада	40.480,00	33.804,96	30.900,24	31.747,36	28.575,20	26.312	22.880
Просечна зарада (нето)	82.769	70.920	63.109	59.941	54.521	50.048	41.508
Учешће мин. у прос. нето зар.	48,91%	47,67%	48,96%	52,96%	52,41%	52,57%	55,12%
Минимална потр. корпа	49.420,40	41.757,70	38.141,32	37.485,76	36.607,51	36.214,22	35.517,60
Просечна потрош. корпа	95.292,57	80.891,41	74.470,15	72.413,00	70.595,19	69.896,99	68.563,72
Учешће мин. зараде у мин. потр. корпи	81,91%	80,96%	81,01%	84,69%	78,06%	72,66%	64,42%
Учешће мин. зараде у прос потр. корпи	42,43%	41,79%	41,49%	43,84%	40,48%	37,64%	33,37%

У складу са одредбама члана 112. Закона о раду Републике Србије, при давању овог предлога висине минималне цене рада по радном часу анализирани су: 1. *егзистенцијалне и социјалне потребе запосленог и његове породице изражене кроз вредност минималне потрошачке корпе*, 2. *кретање стопе запослености на тржишту рада*, 3. *стопа раста бруто домаћег производа*, 4. *кретање потрошачких цена*, 5. *кретање продуктивности* и 6. *кретање просечне зараде у Републици*.

1. Висина **минималне потрошачке корпе** за месец фебруар 2023. године (последњи званично објављени податак) износила је **50.299,33 динара** и већа је за 880 динара од минималне потрошачке корпе из јануара 2023. године (за 1,8%). У односу на фебруар 2022. године минимална потрошачка корпа у фебруару 2023. године већа је за 19,3%.

Вредност **просечне потрошачке корпе** у фебруару 2023. године износила је **96.789,98 динара** и већа је од просечне потрошачке корпе из претходног месеца за 1.498 динара (за 1,6%). У односу на фебруар 2022. године просечна потрошачка корпа у фебруару 2023. године већа је за 18,6%.

За покриће просечне потрошачке корпе у фебруару 2023. године било је потребно **1,19** просечних зарада (у фебруару 2022. било је потребно 1,16), а за покриће Нове Минималне корпе било је довољно **0,62** просечне зараде (у фебруару 2022. било је довољно 0,60).

За покриће минималне потрошачке корпе у фебруару 2023. године било је потребно **0,62** просечне зараде, односно **1,37** минималних зарада (за фонд сати 160). У фебруару 2022. било је потребно **0,62** просечне зараде, односно **1,30** минималних зарада.

Упоредни преглед структуре потрошачке корпе у фебруару 2023. године указује на закључак да у њој **доминирају храна и безалкохолна пића** - 41,09% просечне, односно **48,25% минималне** (фебруар 2022 године: 38,70% просечне, односно 46,10% минималне), **становање, вода, струја, гас и друга горива** - 20,43% просечне, односно **19,60% минималне** (фебруар 2022 године: 19,56% просечне, односно 19,00% минималне) и **алкохолна пића и дуван** - 8,58% просечне, односно **7,62% минималне** (фебруар 2022 године: 9,44% просечне, односно 8,26% минималне). Дакле, 75,47% структуре минималне потрошачке корпе чине ови производи, а сви други у структури учествују са 24,53% (одећа и обућа - 2,48%, намештај, опремање домаћинства и одржавање - 4,02%, здравство - 3,25%, транспорт - 5,12%, комуникације - 2,01%, рекреација и култура - 3,47%, образовање - 0,26%, ресторани и хотели - 0,74%, остало - 3,17%)

Упоредни преглед куповне моћи у Р. Србији, Фебруар 2015. – Фебруар 2023:

Роба широке потрошње

Артикал	Феб. 2015.	Феб. 2016.	Феб. 2017.	Феб. 2018.	Феб. 2019.	Феб. 2020.	Феб. 2021.	Феб. 2022.	Феб. 2023.
Фрижидер	0,6	0,7	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Електрични штедњ.	0,6	0,5	0,5	0,5	0,4	0,3	0,4	0,4	0,3
Маш. за прање руб.	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,5	0,5	0,4	0,4
ЛЦД телевизор 32"	0,8	0,8	0,6	0,6	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
Шкода Фабија 1,2	29,6	28,5	30,3	29,1	27,6	25,1	24,3	26,4	24,3

Индустријско-прехранбени производи

Артикал	Феб. 2015.	Феб. 2016.	Феб. 2017.	Феб. 2018.	Феб. 2019.	Феб. 2020.	Феб. 2021.	Феб. 2022.	Феб. 2023.
Јестиво уље, рафинис.	373	321	342	352	465	448	409	359	373
Шећер, кристал	703	576	519	629	830	795	874	812	707
Свињ. месо са костима	127	132	116	122	137	119	147	139	130
Кравље млеко	507	500	535	537	603	659	685	736	541
Јогурт	413	435	460	481	514	567	598	649	499
Кафа пржена	40	41	40	40	44	49	52	48	49
Млечна чоколада	42	40	43	43	49	55	57	59	64
Кромпир	902	756	954	876	659	906	1.236	903	771
Сладак купус	648	823	1.258	1.462	763	1.907	1.800	904	2.101
Лимун	292	234	311	318	424	361	456	535	430
Кокошија јаја	2.730	3.714	3.225	3.532	3.969	4.278	4.513	4.248	3.657
Пшенич. брашно Т-500	798	844	929	954	998	1.033	1.122	1.025	1.054

Напомена: Табеле показују колико је просечних нето зарада у РС било потребно издвојити за набавку одређених роба широке потрошње, односно колико се килограма, литара, или комада основних индустријско-прехранбених производа могло купити за једну просечну нето зараду (користе се просечне малопродајне цене рачунате за потребе обрачуна Индекса потрошачких цена) – Извор: Министарство трговине, туризма и телекомуникација РС, Куповна моћ становништва - Потрошачка корпа фебруар 2023.

- У првом кварталу 2023. године укупан број запослених је износио **2.349.747** лица. Од укупног броја, 1.887.815 запослено је у правним лицима, 406.538 чине предузетници, лица запослена код њих и лица која самостално обављају делатност, а 55.394 лица представљају регистровани индивидуални пољопривредници. У односу на први квартал 2022. године, укупан број запослених је **већи** за 65.461 лице, односно за **2,9%**, при чему је број запослених у правним лицима порастао за 52.358 лица, тј. за 2,9%, број предузетника, запослених код њих и лица која самостално обављају делатност повећан је за 15.735 лица, тј. за 4,0%, док је број регистрованих индивидуалних пољопривредника смањен за 2.632 лица, тј. за 4,5%. У односу на претходни квартал, укупан број запослених је већи за 7.503 лица, тј. за 0,3%, при чему је број запослених у правним лицима порастао за 6.308 лица, тј. за 0,3%, број предузетника, запослених код њих и лица која самостално обављају делатност

повећан је за 1.550 лица, тј. за 0,4%, док је број регистрованих индивидуалних пољопривредника смањен за 355 лица, тј. за 0,6% (Извор: РЗС).

Последњи расположиви подаци из Анкете о радној снази указују на нешто другачију слику на тржишту рада у Републици Србији. Према Анкети о радној снази у **2022. години број запослених** лица старости од 15 до 89 година у Србији износио је 2.913.500, што представља **повећање** од 64.700 или **2,3%** у поређењу са претходном годином. **Стопа запослености** повећана је са 48,6% у 2021. години на **50,3%** у 2022. години. Број незапослених смањен је за 50.300 (14,3%), и у 2022. години износио је 302.200, док је контингент становништва ван радне снаге смањен за 75.900 (2,9%) и у 2022. години износио је 2.579.800. **Стопа незапослености** износила је **9,4%**, док је стопа становништва ван радне снаге износила 44,5% у 2022. години (Извор: АРС, 2022).

У **четвртном кварталу 2022. године** број запослених износио је 2.888.700, а број незапослених 291.100. **Стопа запослености** за дати период износи **50,1%**, а **стопа незапослености 9,2%**. У четвртном кварталу 2022, у односу на четврти квартал 2021. године, стопа незапослености је мања за 0,6 процентних поена (п. п.), а стопа запослености је незнатно повећана, за 0,1 п. п. У четвртном кварталу 2022. у поређењу са четвртим кварталом 2021. године, укупно становништво узраста 15 и више година смањено је за 68.500, при чему је становништво ван радне снаге смањено за 14.200 а контингент активног становништва мањи је за 54.300. На међугодишњем нивоу **дошло је до пада броја запослених (за 28.700) и незапослених (за 25.600)**. У оквиру укупне запослености дошло је до смањења неформалне запослености, док је формална запосленост остала скоро непромењена. **Стопа неформалне запослености** у четвртном кварталу 2022. године износила је **12,8%** и, у односу на четврти квартал 2021. године, мања је за 0,9 п. п. Стопа неформалне запослености ван пољопривреде износила је 6,5%, док је иста стопа у пољопривреди износила 50,1%, и, у поређењу са истим периодом претходне године, обе стопе су смањене (за 0,5 п. п. односно 0,9 п. п. респективно) (Извор: АРС, IV квартал 2022).

3. „Захваљујући очуваној макроекономској и финансијској стабилности и правовременом и свеобухватном пакету економских мера које су донеле НБС и Влада РС, Србија је у три кризне године забележила кумулативан реални раст БДП-а од 9,0%“ (Извор: НБС). Према проценама РЗС, **реални раст БДП** а у 2022 износио је **2,3%**. Раст БДП-а у 2022. је, према процени НБС, резултат раста индустријске производње, услужних сектора и повећања нето пореза, док је забележен пад грађевинарства и пољопривреде. Најновија **процена раста БДП** а у 2023. години налази се у распону **од 2,0% до 3,0%** (централна пројекција 2,5%) и непромењена је у односу на досадашњу, при чему НБС процењује да су ризици пројекције симетрични и мање изражени него крајем 2022. године. У 2023. раст ће, према проценама НБС, првенствено бити вођен растом услужних сектора и нето пореза, при чему очекујемо да позитиван допринос расту

потекне и од грађевинарства и пољопривреде, док се код индустрије очекује неутралан допринос (Извор: НБС).

Реални раст БДП у првом кварталу 2023. године у односу на исти период претходне године износио је **0,7%** (Извор: РЗС).

Привредни раст Србије 2023. године године биће 2,3%, колико и претходне године, а у наредној би требало да износи 3%, проценила је Светска банка у најновијем извештају за регион Европе и Централне Азије. Од 2010. до 2022. године просечан годишњи привредни раст по становнику у Републици Србији износио је 2,8 одсто (Извор: Светска Банка). *Ако би са таквим растом од око три одсто наставили до конвергенције са просеком ЕУ би дошло тек 2070. године.*

Индустријска производња у Републици Србији у марту 2023. године **већа** је за **0,9%** у односу на март 2022. године, а у односу на просек 2022. године већа је за **10,5%**. Индустријска производња у периоду јануар – март 2023. године у односу на исти период 2022. године већа је за 2,5%. Текући десезонирани индекс за март 2023. године, у односу на фебруар 2023. године за индустрију укупно показује раст од 1,5%, а за прерађивачку индустрију раст од 2,2%. Посматрано по секторима, у марту 2023. године, у односу на март 2022. године, у сектору Рударство остварен је пад од 0,6%, у сектору Прерађивачка индустрија пад од 2,0%, и у сектору Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација раст од 14,9% (Извор РЗС).

Кредитни рејтинг Републике Србије је потврђен на нивоу **ББ+** од стране агенција Fitch и S&P, **уз задржане стабилне изгледе** (Fitch у фебруару 2023), (S&P у априлу 2023). Као факторе који опредељују задржавање кредитног рејтинга упркос неповољним дешавањима из међународног окружења агенције истичу: кредибилан оквир макроекономских политика, а посебно монетарне политике, адекватан ниво девизних резерви, очување умереног нивоа јавног дуга и јачање финансијске стабилности, уз ниво NPL на историјском минимуму (Извор МФ РС).

4. Цене производа и услуга личне потрошње у априлу 2023. године, у односу на март 2023. године, у просеку су повећане за 0,7%. **Потрошачке цене** у априлу 2023. године, у поређењу са истим месецом претходне године, **повећане су за 15,1%**, док су у поређењу са децембром 2022. године у просеку повећане за **4,4%**. Посматрано по главним групама производа и услуга класификованих према намени потрошње, у априлу 2023. године, у односу на претходни месец, раст цена је забележен у групама Одећа и обућа (2,6%), Здравље (1,5%), Опрема за стан и текуће одржавање (1,2%), Алкохолна пића и дуван (0,9%), Храна и безалкохолна пића и Рекреација и култура (за по 0,7%), Комуникације (0,6%), Ресторани и хотели (0,5%), Транспорт (0,2%) и Образовање (0,1%). Пад цена је забележен у групи Становање, вода, електрична енергија, гас и остала горива (-0,2%). Цене осталих производа и услуга нису се битније мењале (Извор: РЗС). *Међугодишња инфлација је у марту 2023. износила 16,2%*

међугодишње, од чега је близу 2/3 доприноса и даље последица раста цена хране и енергената, при чему се, допринос цена енергената последњих месеци смањивао, док је допринос цена хране наставио да расте.

Промет робе у трговини на мало у Републици Србији у марту 2023. године, у односу на исти месец претходне године, већи је у текућим ценама за 5,3%, а у сталним ценама мањи је за 9,0%. Уколико се упореде прва три месеца 2023. године са истим периодом 2022. године, промет робе у трговини на мало већи је у текућим ценама за 11,3%, а у сталним ценама мањи је за 4,1% (Извор: РЗС).

У Републици Србији у марту 2023. године, у односу на март 2022. године, **број долазака туриста** већи је за 19,0%, а број ноћења већи је за 14,7%. У марту 2023. године, у односу на март 2022. године, број ноћења домаћих туриста већи је за 8,5%, а број ноћења страних туриста већи је за 22,7% (Извор: РЗС).

Укупна **спољнотрговинска робна размена** Србије за период јануар-март 2023. године износи: 17.919,4 милиона долара – **порастан од 1,7%** у односу на исти период претходне године (16.723,2 милиона евра – **порастан од 6,8%** у односу на исти период претходне године). Извезено је робе у вредности од 7.831,2 мил. долара, што чини раст од 10,3% у односу на исти период претходне године, а увезено је робе у вредности од 10.088,2 мил. долара, што је за 4,1% мање него у истом периоду претходне године. Извоз робе, изражен у еврима, имао је вредност од 7.309,7 милиона, што је чини раст од 15,8% у поређењу са истим периодом претходне године. Увоз робе имао је вредност од 9.413,5 милиона, што представља повећање од 0,7% у односу на исти период прошле године. Дефицит износи 2.257,0 мил. долара, што чини смањење од 34,0% у односу на исти период претходне године. Изражен у еврима, дефицит износи 2.103,8 милиона, што је смањење од 30,7% у поређењу са истим периодом претходне године. Покривеност увоза извозом је 77,6% и већа је од покривености у истом периоду претходне године, када је износила 67,5% (Извор: РЗС).

Спољнотрговинска робна размена била је највећа са земљама са којима Србија има потписане споразуме о слободној трговини. Земље чланице Европске уније чине 59,3% укупне размене. Други по важности партнер јесу земље СЕФТА, са којима имамо суфицит у размени од 652,7 мил. долара, који је резултат углавном извоза: електричне енергије, житарица и производа од њих, гвожђа и челика, електричних машина и апарата, и пића. Извоз Србије износи 1.122,8 а увоз 470,1 мил. долара за посматрани период. Покривеност увоза извозом је 238,8%. Изражено у еврима, извоз износи 1.048,4 а увоз 439,4 мил. евра (суфицит је 609,0 мил. евра, а покривеност увоза извозом 238,6%) (Извор: РЗС).

5. **Раст продуктивности** српске економије у последњим годинама највише се бележи у прерађивачкој индустрији, посебно у областима с највишим приливима СДИ. У 2020. слично као и у другим земљама, дошло је до привременог пада продуктивности и негативног доприноса рада услед

смањења стопе партиципације услед пандемије. У 2021. продуктивност је поново повећана и била је главни покретач раста, заједно са инвестицијама. Раст БДП-а је успорио током 2022. године. Ипак, овај раст је и даље вођен растом продуктивности и инвестиција. У средњем року **очекује се да продуктивност и капитал буду главни** покретачи раста БДП-а, док ће допринос рада бити низак (Извор: НБС).

Инвестиције се у великој мери ослањају на страна директна улагања (СДИ). Прилив страних директних инвестиција достигао је рекордне нивое од око 7% БДП-а. Од укупно 18,6 млрд евра СДИ у периоду 2018-2022, преко 10 млрд евра усмерено је у разменљиве секторе, од чега скоро шест млрд евра у прерађивачку индустрију. Сектори прерађивачке индустрије са највећим приливом СДИ (металска, ауто, прехранбена, гума и пластика) бележе снажан раст запослености, производње и извоза. Србија је **привукла више од половине укупних СДИ у регион Западног Балкана** у периоду 2018-2022. Прилив СДИ у 2022. години износио је **4,4 млрд евра** (нето 4,3 млрд евра). У прва два месеца 2023. године укупан прилив је износио **431 млн евра** (нето 401 млн евра), и био је на сличном нивоу као у истом периоду прошле године. СДИ су и географски диверсификоване, с растућим учешћем земаља из азијско-пацифичког региона поред ЕУ (Извор: НБС).

У периоду 2015-2022. **текући дефицит** Србије је био **у потпуности покривен нето приливом СДИ**, а очекује се да то у највећој мери буде случај и у наредним годинама (пројектовани нето прилив СДИ од око 5% БДП-а). У 2022. години, текући дефицит је износио 4,1 млрд. евра (6,9% БДП-а), од чега је око половине укупне вредности остварена у прва четири месеца године, као последица високих увозних цена енергената. Ипак, повољнија кретања по основу цена енергената почев од маја месеца допринела су остварењу нижег текућег дефицита од пројектованог у 2022. години. **У прва два месеца 2023. године, забележен је текући суфицит** (Извор: НБС).

Стабилно кретање курса динара према еврау из 2022. (у 2022. динар је апрецирао 0,2%) настављено је и у 2023. Од фебруара 2023. су поново јачали апрецијацијски притисци, који су били присутни од маја до краја 2022. **Девизне резерве** су у марту 2023. године достигле **21,4 млрд евра**, што је њихов рекордни ниво и знатно изнад стандарда којима се утврђује њихова адекватност (Извор: НБС).

6. **Просечна зарада** (брuto) обрачуната за фебруар 2023. године износила је **112.212 динара**, док је просечна зарада без пореза и доприноса (нето) износила **81.359 динара**. Раст брuto и нето зарада у периоду јануар-фебруар 2023. године, у односу на исти период прошле године, износио је 16,0% номинално, односно 0,1% реално. У поређењу са истим месецом претходне године, просечне брuto и нето зараде за фебруар 2023. године номинално су веће за 15,2%, а реално су мање за 0,8%. **Медијална нето зарада** за фебруар 2023. године износила је **62.239 динара**, што значи да је 50% запослених остварило зараду до наведеног износа (Извор: РЗС).

Просечна зарада по запосленом у јавном сектору и даље је значајно виша у односу на привреду. Тако је у фебруару 2023. године просечна нето зарада у јавном сектору у Србији износила **85.633 динара** (бруто 119.079 динара), а просечна нето зарада ван јавног сектор **79.623 динара** (бруто 109423) (Извор: РЗС).

Наведени показатељи говоре о потреби и оправданости, односно утемељености захтева за наведено повећање минималне цене рада.

Ниво захтеваног увећања је, пре свега, базиран на кретању минималне потрошачке корпе, кретању потрошачких цена, и кретању просечне зараде у Републици.

Уколико се жели да се обезбеди покриће минималне потрошачке корпе минималном зарадом (тренутно), онда је предлог да она износи **289,00 динара (нето) по радном часу**, без пореза и доприноса, односно **50.286,00 динара** на месечном нивоу (рачунато просечно за 174 радна часа), а што би значило повећање минималне цене рада од **25,65%** у односу на садашњи ниво.

Уколико се жели да се обезбеди покриће минималне потрошачке корпе минималном зарадом, уважавајући очекивани раст потрошачких цена и вредности минималне потрошачке корпе у наредном периоду, онда би требало размотрити и веће повећање минималне зараде.